

De Nederlandse ondergrond

Winning van aardolie, aardgas of geothermische energie, strategische aardgasopslag, schaliegaswinning, CO₂-opslag, Koude Warmte Oplag, drinkwaterwinning. Het zijn maar enkele voorbeelden van de veelheid aan activiteiten waar de Nederlandse bodem zich voor leent. Maar hoe leidt je de, soms tegenstrijdige, belangen van partijen hierbij in goede banen? Ruud Cino, Programma Manager Structuurvisie Ondergrond en lid van het MT van de Directie Water en Bodem van het ministerie van Infrastructuur en Milieu licht toe.

Ruud Cino

CO₂-Opslag

“H et begon allemaal eigenlijk met de plannen voor CO₂-opslag in Barendrecht.

Draagvlak voor de plannen ontbrak daar compleet bij de bewoners, waardoor ongekende weerstand optrad. Het ministerie van Economische Zaken (EZ) zocht wegen om de communicatie ten aanzien van dit soort projecten in de toekomst te verbeteren: mensen informeren, nut en noodzaak van de activiteit uitleggen, de termijn ervan aangeven en leren van elkaar, kortom: draagvlak creëren. Daarvoor ontbrak echter een volledig overzicht van de bodemactiviteiten zoals die speelden, en in de toekomst zouden spelen voor heel Nederland. Vanuit ruimtelijke ordening waren wel eens verkenningen gemaakt naar activiteiten in de bodem, maar nog nooit in een integrale stu-

die. Voor een compleet overzicht gaf EZ daarom voorjaar 2011 TNO de opdracht alle bodemactiviteiten drie-dimensionaal in kaart te brengen. Het ministerie van Infrastructuur & Milieu werd gevraagd een ruimtelijk afwegingskader te ontwikkelen.”

Van technische benadering naar visie

“Deze opdracht was een redelijk technische benadering: kijk wat er technisch mogelijk is met de bodem in Nederland. Gaandeweg dit traject kwamen we erachter dat er belangentegenstellingen ontstonden. Hoe verhoudt zich bijvoorbeeld het doorboren van de bodem tot enorme dieptes voor geothermische systemen tot de drinkwaterwinning in dat gebied. Er moest een visie komen, zodat investeringsbeslissingen die gevolgen hebben voor de komende 50 tot 100 jaar, op goede gronden worden gemaakt. We moeten nu al nadenken over de verschillende scenario's en de verschillende maatschappelijke en politieke issues. Voor VEMW-leden die grondwater als grondstof voor hun productieproces gebruiken is het bijvoorbeeld van belang te weten of die productielocatie kan blijven bestaan of moet worden verplaatst als de waterhuishouding in een gebied verandert. Door meer regie en afstemming kunnen we intensiever gebruik maken van de ondergrond. We willen zoveel mogelijk bodemactiviteiten accommoderen door slimme combinaties te maken van de verschillende belangen. Wat is bijvoorbeeld het volume van die productielocatie per jaar, hoe ontwikkelt zich dat in de toekomst en weegt dat op tegen andere bodemactiviteiten.”

Structuurvisie Ondergrond

“De verschillende belangen en afwegingen komen bij elkaar in de ‘Structuurvisie Ondergrond’ die momenteel wordt opgesteld. Deze ‘Structuurvisie Ondergrond’ zal de Ruimtelijke Hoofdstructuur voor de ondergrond beschrijven en krijgt de zwaarte van een ‘Nota Ruimtelijke Ordening’. Ze is dan ook zeer sturend met een eigen beoordelings- en afwegingssystematiek. Het bevat bijvoorbeeld aanwijzingen of een plek wel of niet geschikt is voor bepaalde functies. Door bepaalde gebieden aan te wijzen als zijnde geschikt voor een bepaalde activiteit, moet je mogelijk andere activiteiten in dat gebied uitsluiten. Of creëer je in ieder geval voorwaarden voor ander gebruik. Uiteindelijk leidt dat tot een afwegingskader dat kan worden gebruikt voor bijvoorbeeld het afgeven van vergunningen voor onderzoek en winning van delfstoffen. De visie biedt handvatten voor de politiek om keuzes te maken.”

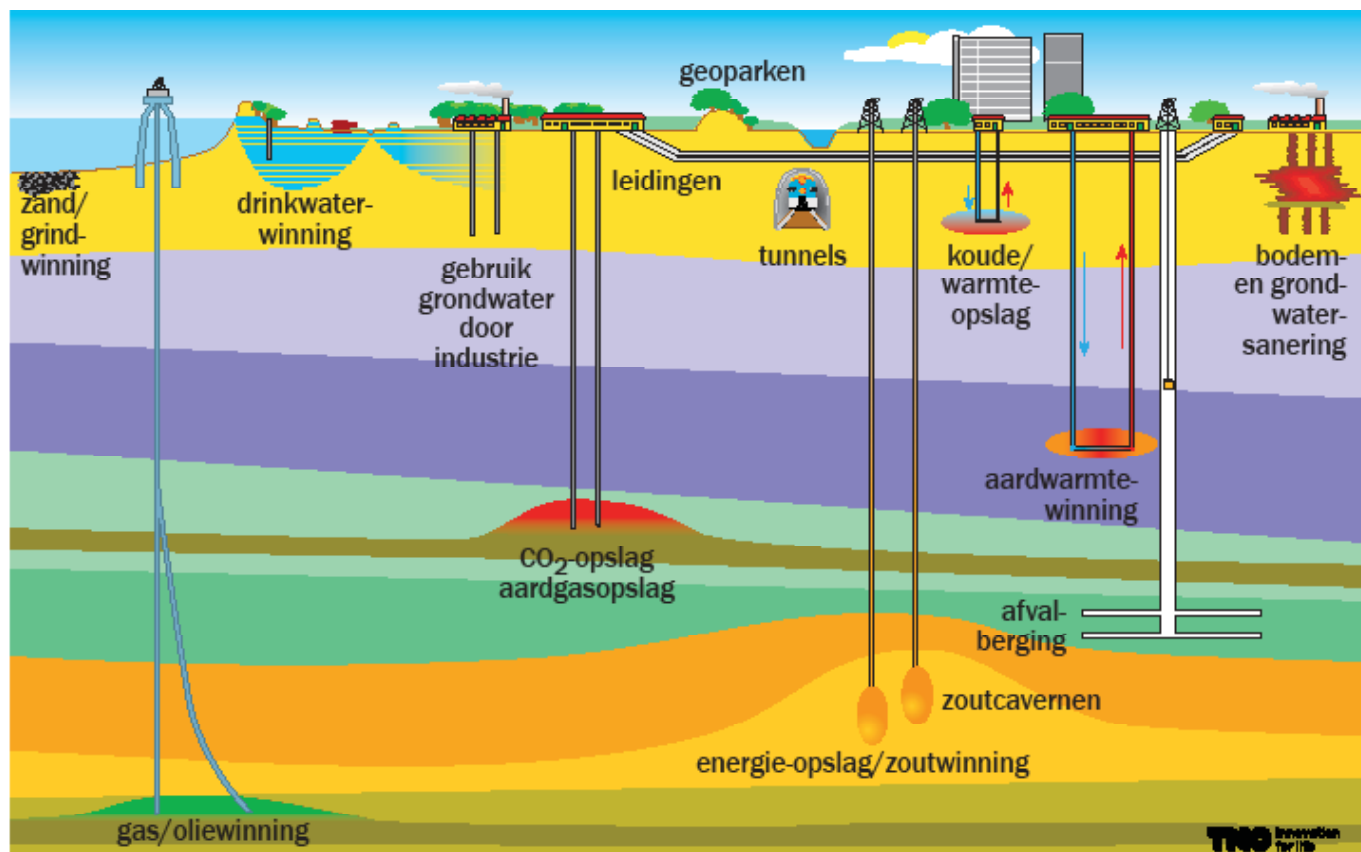
Klankbordgroep

“Decentrale overheden denken mee. De gevolgen zijn immers ter plekke merkbaar. Maar ook maatschappelijke organisaties vanuit bedrijfsleven, milieu, landschap en kennisinstututen laten door deelname aan de klankbordgroep de stem van hun achterban horen. Zo vertegenwoordigt VEMW de zakelijke watergebruikers. Momenteel wordt in deze klankbordgroep ieders positie en de belangen waarvoor men staat in kaart gebracht. April 2013 is de eerste conceptversie klaar waarna een plan-MER en een Maatschappelijke Kosten- en Baten Analyse uitgevoerd zal worden. Eind 2013 kan de structuurvisie dan de inspraakronde in.”

Voor wie heeft deze ‘Structuurvisie Ondergrond’ consequenties?

“Da's een lastige vraag. Het is niet de bedoeling in bestaande situaties in te grijpen. We willen geen verslechtering van posities van betrokkenen. Maar er zijn veranderingen waar we op moeten inspelen.

als exploitatiegebied

Neem bijvoorbeeld de consequenties van extreme droogte. We willen alle bestaande maatschappelijke functies ook in de toekomst handhaven. Moet de overheid bijvoorbeeld waterbuffers aanleggen, met alle gevolgen voor een gebied, of vertrouwt de overheid op de zelfredzaamheid van burger en bedrijfsleven. Wat is ieders verantwoordelijkheid hierin en wat zijn de consequenties voor alle partijen. Dat is niet zo een-twee-drie te zeggen. Omdat alle belanghebbenden meepraten aan deze 'Structuurvisie Ondergrond' krijgen we in ieder geval wel inzicht van ieders belangen en dat is al een enorme stap."

Standpunten VEMW

- Goed en betrouwbaar grondwater is een belangrijke vestigingsfactor voor bedrijven.
- Nieuwe bodemtoepassingen mogen niet leiden tot onaanvaardbare risico's voor de kwaliteit van het grondwater bestemd voor menselijke consumptie.
- Risicoanalyses moeten een essentieel onderdeel vormen van het onderzoek naar de haalbaarheid van nieuwe activiteiten in de ondergrond (voorzorgsprincipe).
- Hanteer bij grondwater het 'stoplichtmodel': nieuwe activiteiten zijn alleen mogelijk als risico's op verontreiniging volledig beheersbaar zijn.
- Zorg ten aanzien van de ondergrond voor een duidelijke verdeling van verantwoordelijkheden. Het moet klip en klaar zijn wie de regio vol vervult in geval van onvoorziene problemen.
- Houd rekening met economische belangen van goed en betrouwbaar grondwater en verdisconteer regionale verschillen. In grote delen van Nederland (met name op de zandgronden) is water een vestigingsfactor voor bedrijven.
- Monitoring (bijvoorbeeld van de grondwaterkwaliteit) moet een essentieel onderdeel zijn van de implementatie van nieuwe bodemtoepassingen. Monitoring maakt tijdig bijsturen mogelijk.